

בענין משלוח מנות

1. אסתר פרק ט

(יח) והיהודיים ונהיגים אשר בשושן נקהלו בשלשה עשר בו ובארבעה עשר בו ונות בחמשה עשר בו ועשתא אתו יום משתה ושמחה: (יט) על כן היהודים הפרושים הפכוים הישבים בערי הפרזות עשים את יום ארבעה עשר למדש אדר שמחה ומשתה ויום טוב ומשלוח מנות איש לרעהו: פ
(כ) ויקח מרדכי את הדברים האלה וישלח ספרים אל כל היהודים אשר בכל מדינות המלך אסתר ורשעים הקרובים והרחוקים: (כא) לקים עליהם להיות עשים את יום ארבעה עשר למדש אדר ואת יום חמשה עשר בו בכל שנה ושנה: (כב) כימים אשר נחו בהם היהודים מאיביהם ומלמדש אשר נהפך להם מגזון לשמחה ומאכל ליום טוב לעשות אותם ימי משתה ושמחה ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאיביהם: (כג)

2. רמב"ם מגילה ב' ט"ו

הלכה טו: כיצד חובת סעודה זו שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו, ושותה יין עד שישתכר וירדם בשכרות. וכן חייב אדם לשלוח שתי מנות של בשר או שני מיני תבשיל או שני מיני אוכלין לחבירו שנאמר ומשלוח מנות איש לרעהו שתי מנות לאיש אחד, וכל המרבה לשלוח לריעים משובח, ואם אין לו מחליף עם חברו זה שולח לזה סעודתו וזה שולח לזה סעודתו כדי לקיים ומשלוח מנות איש לרעהו.

3. מגילה ז'

אבי בר אבין ורב חנינא בר אבין הוו מחלפים סעודותיהו בהדדי,

4. בית יוסף אורח חיים סימן תרצה

רש"י פירש מחלפי סעודותיהו זה אוכל עם זה בפורים של שנה זו ובשנייה סועד חבירו עמו וקשה לי על דבריו דאם כן לא היו מקיימים משלוח מנות איש לרעהו?

5. תרומת הדשן חלק א שו"ת סימן קיא

שאלה: בני אדם השולחים לחביריהם בפורים חלוקים וסדינים וכה"ג, יוצאים ידי משלוח מנות או לאו? תשובה: יראה דאין יוצאים בהן דנראה טעם דמשל"מ הוא כדי שיהא לכל אחד די וספק לקיים הסעודה כדינא. וגפקי בהכי. ותו נראה דלא אשכחן בשום מקום דמיקרי מנות אלא מידי דמיכלי או דמשת.

6. שולחן ערוך אורח חיים סימן תרצה – רמ"א

ויש לשלוח מנות ביום ולא בלילה ואם שולח מנות לרעהו והוא אינו רוצה לקבלם, או מוחל לו, יצא. ואשה חייבת במתנות לאביונים ומשלוח מנות, כאיש; ואשה תשלח לאשה, ואיש לאיש; אבל לא בהפך, שלא יבא איש לשלוח לאלמנה ויבוא לידי ספק קידושין, אבל במתנות לאביונים אין לחוש.

7. שו"ת חתם סופר חלק א או"ח סימן קצו

על דברת הפרי חדש או"ח סי' תרצ"ה שפקפק על הרמ"א שאם שלח מנות לריעו ולא אבה לקבל כי מחל לו יצא ידי חובתו, וכתב הפר"ח לא ידעתי מניין לו זה ... וא"כ יפה כתב פרי חדש מנ"ל לרמ"א דכוונת מתקני משלוח מנות היינו מרדכי ובית דינו אי ה' לצורך המשלח או לצורך מי שנשלח לו.
והנה ראיתי בזה ב' טעמים, בתה"ד כתב כדי שיהיה הרוחה לבעלי שמחות, אולי לא יספיק לו סעודתו הרי חברו מסייעו עיי"ש, אך בס' מנות הלוי הוא להרבות השלום והריעות, היפך מרגילותו של הצר שאמר מפורד ומפורד, פי' במקום שראוי להיות עם א' הנם מפורדים ומפורדים, לכן תקנו משלוח מנות, א"כ י"ל כיון ששלח והראה חבתו אעפ"י שזה מוחל לו כבר יצא ידי חובתו, ויפה כתב פר"ח מנ"ל למהר"י ברי"ן ולרמ"א שכ' משמו להכריע בזה:

בענין משלוח מנות

8. שו"ת בנין ציון סימן מד

ב"ה אלטאנא, יום ג כ"ח מרחשון תרכ"ד לפ"ק.
ובהכי ניהא לי מה שנסתפקתי מי שמביא בעצמו מנות ונותן לחבירו אם יצא ידי ומשלוח מנות דאנן אמרינן שלוחו של אדם כמותו אבל אפכא לא מצאנו שיהא הוא כשלוחו וכיון דהכא כתיב ומשלוח מנות נימא דדוקא בעינן ע"י שליחות אבל על ידי נתינה לא ותמהתי שלא ראיתי לפוסקים שהעירו על זה כנלענ"ד הקטן יעקב.

9. שו"ת ציץ אליעזר חלק ח סימן יד

ועולה בדעתי לומר דדבר זה אי מביטים אנו בזה לפי עשירותו של הנותן או לפי עשירותו של המקבל, תלוי בב' הטעמים שישנן במצות משלוח מנות

10. פרי מגדים סימן תרצ"ב ס"ק א'

אין מברכין אקב"ו לשלוח מנות שהמצוה בשניהם שמא לא ירצה חבירו עני לקבלם

שו"ת שרידי אש חלק א סימן סא

בפורים זה הרהרתי בקושית האחרונים: למה אין מברכין על משלוח מנות?
נ"ל, שמשלוח מנות היא להרבות שלום ואהבה וריעות, כמו שכתב החת"ס באו"ח סי' קצ"ה. והנה אף שבכל המצות גדול המצווה ועושה ומברכין וציונו - במשלוח מנות טוב שיתן מרצונו החפשי, מתוך רגש של אהבה לאחיו העברי, ואם הוא נותן רק עפ"י צווי הוא מפחית מידת האהבה. וכן הדין בצדקה, שאם הוא נותן מתוך רחמנות או מתוך אהבת ישראל טוב יותר ממי שנותן מתוך צווי וכפיה. וראה מה שכתב הרמב"ם בשמונה פרקים על מחלוקת הפילוסופים אם טוב יותר לעשות עפ"י צווי או עפ"י רצון פנימי והכרעת הרמב"ם בזה. ואפשר שמשום כך אין מברכין על כיבוד אב ואם.

11. ספר מאה שערים סימן ק"י

מעשה בא' מהרבנים שהתאונן בפני האדמו"ר מסאטמר ששלחו לו משלוח מנות, ע"י ילד המחופש לקוף השיבו האדמו"ר אל יחר בעיניך על שאפי' ע"י קוף ממש היו יכולים לשלוח, תמה הרב יתכן? השיבו האדמו"ר כך כותב החתם סופר. חיפש הרב בחת"ס ולא מצא. שב אל הרבי, אמר לו החת"ס גמצא בגיטין.

חתם סופר מסכת גיטין דף כב עמוד ב

דע והבן כל מה שאמרו חז"ל פלוני בר שליחות או אינו בר שליחות היינו ר"ל בר שליחות כמותו או אינו בר שליחות כמותו אבל שליח אפי' קוף יכול להיות שליח אלא שאינו כמותו. נפקא מינ' היכא שהקפידה תורה שהבע"ד בעצמו יעשה אלא שאנו אומרים שלוחו הוה כמו עצמו. לזה בעי' דין שליחות דאל"ה לא הוה כמותו, אבל היכי שאמרה תורה שישלח שליח כגון משלוח מנות זה סגי' אפי' ע"י קוף וכל הפסולים והבן זה כי כבר טעו בו גדולים וטובים ממני

12. מהר"ל - אור חדש

הוסיף לומר ומשלוח מנות איש לרעהו כי כאשר האדם הוא בשלימות לגמרי הוא ג"כ משפיע לאחרים מטובו כי מאחר שהוציאם הש"י מן המן שבא לכלותם והיו ישראל עתה בשלימות הפך מה שהיו קודם זה שנתנו ישראל למיתה ולהעדר לגמרי ולכך ראוי שיהיו בשלימות לגמרי לעשות ימי משתה ושמחה וי"ט וגם להשפיע על אחרים, ולכך אמר ומשלוח מנות איש לרעהו, אבל מתנות לאביונים דבר זה הוא ענין אחר שנותן ומשפיע לעני בשביל שהעני צריך לו ואם יש שלימות לנותן ומשפיע הלא יש חסרון למקבל שהוא העני ולכך אין מזכיר רק ומשלוח מנות איש לרעהו אבל מתנות לאביונים אין זה מצד שלימותו בלבד רק מצד חסרון המקבל שהוא עני